

GRZEGORZ K. SUDOŁ¹

Bezpieczna szkoła – rola i zadania organów zarządzających

1. Wstęp

Placówka szkolna jest instytucją społeczną i państwową, realizującą właściwe zadania po to, aby wypełnić swoją misję, najczęściej formułowaną jako wszechstronny rozwój ucznia. Jedną z najważniejszych ról, jaką pełni szkoła, obok edukacji i wychowania, jest stworzenie bezpiecznych warunków do ukierunkowanego kształcenia jednostki, a także przygotowanie uczniów do aktywnego członkostwa w życiu społecznym. Szkoła, jako instytucja, od dawna ma dominującą pozycję wśród placówek prowadzących planową aktywność oświatowo-wychowawczą. Z racji na swoją wszechobecność i ponadczasowość przywołuje zbiór wspomnień – budzi u uczestników procesu nauczania pozytywne myśli lub antypatie². Placówka szkolna jest więc zobowiązana do działania i realizowania sprecyzowanych koncepcji, zadań, celów oświatowo-wychowawczych poprzez kompetentną kadrę pedagogiczną, wsparcie finansowe, a także nadzór oświatowy³.

Instytucja szkolna to jedna z najstarszych jednostek życia społecznego. Jej przemiana dokonywała się na przestrzeni lat wraz z ewolucją kulturową, ekonomiczną i polityczną w społeczeństwie. Fundamentalną rolą, jaką pełni, jest kompetentne przygotowanie uczniów do aktywnego członkostwa w życiu społecznym, a także podejmowanie działań mających na celu rozwijanie państwa oraz jego mieszkańców. Pierwotne zadania szkoły zostały zapisane w społeczeństwie oraz podstawowych normach prawnych wszystkich państw⁴.

1 Grzegorz K. Sudoł – Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, ORCID: 0000-0002-2861-5678.

2 A. Karpińska, *Współczesna szkoła skoncentrowana na uczniach miejscem edukacyjnej szansy*, w: *Ku dobrej szkole skoncentrowanej na uczniach*, red. J. Kuźma, J. Pułka, t. 2, Kraków 2014, s. 101.

3 W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 2007, s. 383.

4 J. Augustyniak, *Oczekiwania młodzieży wobec współczesnej szkoły*, „Szkoła – Zawód – Praca” 2017, nr 14, s. 142.

Według art. 44. 1. ustawy Prawo oświatowe szkoły i placówki podejmują niezbędne starania w celu kształtowania optymalnych warunków realizacji działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej twórczości statutowej, zapewniając każdemu uczniowi predyspozycje niezbędne do jego rozwoju, podnoszenia jakości pracy szkoły lub placówki i jej rozwoju organizacyjnego⁵. W celu zapewnienia odpowiednich standardów zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli szkoła pełni określone funkcje.

Rysunek 1. Funkcje szkoły

Opracowanie własne na podstawie: J. Augustyniak, *Oczekiwania młodzieży wobec współczesnej szkoły*, „Szkoła – Zawód – Praca” 2017, nr 14, s. 144

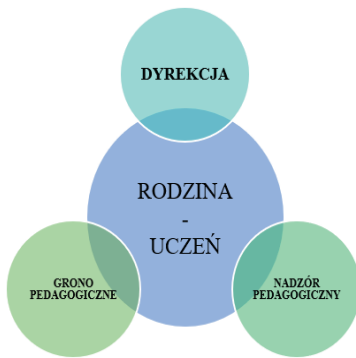
Warto zwrócić uwagę na termin „bezpieczeństwo”. Określany jest on jako stan, który dostarcza poczucia trwałości istnienia, zapewnia permanencję oraz motywację i okazję do rozwijania siebie. Jest to jedna z kluczowych potrzeb człowieka, grup społecznych, państw i systemów międzynarodowych. Nieprawidłowa stabilność wywołuje silny niepokój oraz poczucie zagrożenia, strachu. Przedmiot bezpieczeństwa w placówkach oświatowych stanowi centralne zagadnienie, ponieważ związany jest ze sferą publiczną, socjalną i zdrowotną. Fundamentalne znaczenie w życiu nastolatków ma rodzina oraz grupa rówieśnicza znajdująca się w lokalnej społeczności (sferze publicznej). Prawidłowa aktywność w tych obszarach zapewnia stosowną socjalizację oraz rozwój osobowości.

Istotną kwestią wydaje się więc zapewnienie bezpieczeństwa uczniom, kadrze pedagogicznej oraz pracownikom szkoły. Jest to najważniejsze zadanie polityki oświatowej. Dbanie o przestrzeganie przepisów i ochronę należy przede wszystkim do obowiązków administracji szkolnej, w skład której

⁵ Art. 44, pkt 1, Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59).

wchodzi dyrektor szkoły wraz z radą pedagogiczną, pracownicy administracji i obsługi. Zagwarantowanie uczniom ochrony odbywa się na płaszczyźnie technicznej, ale dotyczy także odpowiedniego i indywidualnego podejścia do ich potrzeb i nadzorowania ich komfortu psychicznego. W realizacji wymagań dotyczących bezpieczeństwa na terenie szkoły personel, pod kontrolą dyrekcji, organizuje oraz wykonuje programy umożliwiające utrzymanie odpowiedniej ochrony. Nadzór pedagogiczny nad przestrzeganiem przepisów w placówce oświatowo-wychowawczej sprawuje administracja samorządowa, w tym minister edukacji narodowej oraz odpowiedni ministrowie przewodniczący daną instytucją, kuratorium oświaty i jednostki samorządu terytorialnego. W centrum działalności szkoły znajduje się rodzina i uczeń, zatem współpraca z rodziną ma istotne znaczenie dla prawidłowego rozwoju ucznia.

Rysunek 2. Organy zarządzające bezpieczeństwem szkoły

Opracowanie własne

Artykuł jest próbą przedstawienia działań zarządczych zmierzających do ograniczenia niebezpieczeństw mogących mieć wpływ na prawidłowy przebieg procesu edukacyjno-wychowawczego, z uwzględnieniem miejsca rodziny w tym procesie.

2. Rola dyrektora w zapewnieniu bezpieczeństwa placówki oświatowej

Objęcie stanowiska dyrektora jest bardzo istotnym zobowiązaniem, szczególnie z punktu społecznego, ponieważ osoba starająca się o to stanowisko musi pomyślnie przejść wymagający proces rekrutacji⁶. Według art. 7. Ustawy

6 Z. Ostrach, *Rola i zadania dyrektora współczesnej szkoły*, w: *Ekonomiczno-społeczne determinanty rozwoju lokalnego w warunkach funkcjonowania Polski w strukturach zintegrowanej Europy i przechodzenia do społeczeństwa informacyjnego*, red. J. Olszewski, Poznań 2008, s. 152.

z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela dyrektor kieruje placówką i jest jej reprezentantem na zewnątrz. Ponadto pełni rolę zarządzającą wśród pracowników instytucji szkolnej oraz opiekunczą wobec uczniów, a także jest przewodniczącym rady pedagogicznej⁷. Dyrektor ponosi odpowiedzialność w głównej mierze za: edukacyjny poziom szkoły, wykonanie zadań postawionych przez uchwałę rady pedagogicznej oraz rady szkoły, kreowanie warunków do poszerzania indywidualnej pracy uczniów, a także zapewnienie wsparcia pedagogom w wykonywaniu ich pracy oraz w ich kształceniu zawodowym. Dyrektor placówki oświatowej zobowiązany jest także do zapewnienia odpowiednich warunków organizacyjnych w celu realizacji obowiązków dydaktycznych i opiekuńczo-wychowawczych oraz sprawowania pieczy nad bezpieczeństwem wychowanków i pracowników podczas trwania zajęć⁸.

Duże znaczenie w tym procesie ma zespołowa działalność wszystkich organów szkoły, a także organizacji pozaszkolnych. Kluczową rolę w ewolucji kulturalnej i intelektualnej odgrywa współpraca dyrektora szkoły z nauczycielami, rodzicami oraz uczniami. Stanowisko dyrektora szkoły w Polsce ma więc charakter wielowymiarowy, ponieważ obejmuje sprawy organizacyjne, prawne, społeczne, pedagogiczne oraz ekonomiczne. Od niedawna w literaturze dotyczącej zarządzania oświatą pojawia się pojęcie „menedżer oświaty”⁹. Dotyczy ono dyrektora szkoły, który w imieniu zarządcy szkoły (samorządu, organizacji społecznej lub osoby fizycznej) zarządza i konstruuje predyspozycje do koncepcyjnego rozwoju. Dyrektor-menedżer powinien być strategiem, ustalać kierunki postępowania, przydzielać obowiązki oraz koordynować ich wykonanie, a także dbać o swój autorytet. Pełniąc tę funkcję, zobowiązany jest również do bycia finansistą, biorąc odpowiedzialności przed organem prowadzącym za wykorzystanie środków finansowych. Ponadto zobligowany jest do podejmowania współpracy z podmiotami z najbliższego i dalszego otoczenia i promowania szkoły na zewnątrz. Dyrektor-menedżer oświaty to dyrektor profesjonalista, który dzięki szerokim kompetencjom w sposób autonomiczny i innowacyjny zarządza placówką¹⁰.

Dyrektor jest zobowiązany do zapewniania bezpieczeństwa na trzech płaszczyznach, dotyczących uczniów, pracowników szkoły (kadry pedagogicznej, obsługi techniczno-administracyjnej) oraz strefy zewnętrznej, która wpływa na poczucie bezpieczeństwa w szkole. Ważnym zadaniem dyrektora jest również stworzenie bezpiecznego i higienicznego otoczenia w czasie obecności uczniów i pracowników w placówce. Zagadnienie bezpieczeństwa jest

---

7 Art. 7, ust. 1, Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2021 r. poz. 1762, z 2022 r. poz. 935, 1116, 1700 i 1730 oraz z 2023 r. poz. 641).

8 *Ibidem*, poz. 641, pkt. 2.

9 M. Leżucha, *Dyrektor szkoły jako menedżer oświaty*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Paedagogica” 2019, nr 12, s. 75.

10 S. Chwarścianek, *Rola dyrektora w procesie zarządzania szkołą*, w: *Współczesne uwarunkowania zarządzania organizacjami w kontekście badań młodych naukowców*, red. M. Lisiński, J. Dzieńdzior, Dąbrowa Górnicza 2021, s. 51.

jednym z najistotniejszych elementów funkcjonowania szkoły i zostało to ujęte w podstawie programowej, którą instytucja musi wypełniać¹¹.

W szkole dziecko może napotkać na problemy posiadające różnorodne podłoże, które w istocie będą wpływać na naruszenie jego poczucia bezpieczeństwa. Zapewnienie wychowankom bezpieczeństwa dotyczy płaszczyzny technicznej, ale także właściwego podejścia do ich potrzeb i nadzorowania ich komfortu psychicznego. Dyrektor musi odpowiednio zorganizować proces nauczania, tak, by zapewnić uczniom właściwe traktowanie oraz indywidualne podejście do każdego przypadku. Ważne jest wdrażanie nowatorskich metod, które odpowiadają na te potrzeby. Istotnym aspektem w sferze poczucia bezpieczeństwa uczniów jest również ich relacja z kadrą pedagogiczną oraz rówieśnikami. Dyrektor powinien zwracać uwagę nauczycielom, aby byli źródłem spokoju i ochrony, do którego dziecko zawsze może się zwrócić w razie pojawienia się problemów, znajdując zrozumienie¹².

Bezpieczeństwo wychowanków oraz personelu jest jedną z najważniejszych kwestii w zarządzaniu szkołą. W życiu codziennym ta koncepcja wyraża się w zawarciu tzw. umowy pomiędzy uczniem, rodzicami, radą pedagogiczną oraz dyrekcją szkoły. Taka relacja posiada źródła prawne (odpowiedzialność cywilna, karna, dyscyplinarna), psychologiczne i lojalne. Opiekunowie prawni dzieci przekazują je placówce oświatowej, mając nadzieję, że w trakcie lekcji oraz pobytu w szkole będą one bezpieczne.

Aby spełniać wymagania dotyczące bezpieczeństwa na terenie szkoły, personel pod nadzorem dyrekcji organizuje oraz realizuje programy umożliwiające utrzymanie odpowiedniego poziomu ochrony. Polega to przede wszystkim na prowadzeniu kampanii, akcji i działań profilaktycznych, monitorowanie bieżącej sytuacji w szkole, a także analizę czynników wpływających na bezpieczeństwo, z podziałem na mocne i słabe strony. Dyrektor ponosi największą odpowiedzialność za porządek i spokój w szkole, dlatego istotne w tej kwestii jest podjęcie wszelkich przedsięwzięć w celu zapobiegania przejawom agresji. Kluczem prawidłowego funkcjonowania oraz zapewniania wymaganych zadań jest zachowywanie równowagi w wychowaniu – dyrektor, wypełniając swoje obowiązki, powinien uwzględniać pomysłowość własną oraz uczniów. Istotną również kwestią jest podejście strategiczne, sumiennosc oraz roztropność¹³.

Niebezpieczeństwo, z jakim może zmagać się szkoła, to m.in. nieodpowiednie zabezpieczenie budynku szkoły zgodnie z obowiązującymi zasadami BHP, owe zaniedbanie może być źródłem nieprzyjemnych sytuacji oraz zagrożeń zdrowotnych. Duże skupiska uczniów, szczególnie podczas przerw między lekcjami, mogą zwiększać ryzyko występowania wielu kolizji. Na terenie szkoły miejscami szczególnie niebezpiecznymi są także pracownie chemiczne i fizyczne, boiska oraz sale gimnastyczne, które wymagają profesjonalnej

11 M. Kochańska, *Bezpieczna szkoła – prawda czy mit?*, Poznań 2016, s. 2.

12 *Ibidem*, s. 86.

13 Z. Ostrach, *Rola i zadania dyrektora...*, s. 159.

prewencji i strategii działania. Kolejnym miejscem wymagającym spełnienia najwyższych standardów jest stołówka szkolna, gdzie muszą zostać zachowane standardy higieny oraz bezpieczeństwa, tak by nie doszło do zatrucia. Jedną z najważniejszych kwestii dotyczących bezpieczeństwa na terenie szkoły jest spokój psychiczny wychowanków, związany z organizacją miejsca, dlatego ważne jest zwalczanie pojawiającej się agresji i przemocy wśród uczniów¹⁴.

Dbając o bezpieczeństwo uczniów pod względem technicznym, wprowadzono obowiązek montowania monitoringu na terenie szkoły. Poprzez to możliwe jest stałe monitorowanie zachowań wychowanków, a to z kolei zmniejsza skalę negatywnych zjawisk pojawiających się na terenie szkoły. Często sam fakt bycia obserwowanym i kontrolowanym często skłania uczniów do przemyślanego i kulturalnego zachowania. W związku z dbaniem o bezpieczeństwo uczniów szkoła pozostaje w ciągłym kontakcie z różnymi instytucjami, m.in. policją, strażą miejską (gminną), strażą pożarną, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, sądami rodzinnymi, poradniami profilaktyki i leczenia uzależnień, poradniami zdrowia psychicznego, ośrodkami pomocy społecznej, domami kultury oraz organizacjami młodzieżowymi¹⁵.

Obecnie najcenniejszy dla szkoły jest dyrektor, który ma innowacyjne podejście do swojej pracy, potrafi w odpowiedni sposób zarządzać i utrzymywać placówkę oraz posiada nieustanną chęć jej aktywizowania i unowocześniania. Stanowisko nowoczesnego dyrektora wymaga także przyjmowania postawy pedagoga-menedżera, kreatora instytucji szkolnej, zdolnego do autonomicznego i pomysłowego sprawowania kontroli pedagogicznej, kształtowania nieszablonowych koncepcji, mających usprawniać funkcjonowanie szkoły¹⁶.

3. Miejsce rady pedagogicznej w procesie wychowania i zapewnienia bezpieczeństwa dzieci

Rola wychowawcy podlega nieustannym przemianom, wynikającym ze zmian uczestników procesu wychowania. Jej najważniejszą wartością jest kreowanie warunków, które wspierają uczniów, pomagają w zdobywaniu powszechnych kompetencji społecznych oraz poszerzają twórczą adaptację¹⁷.

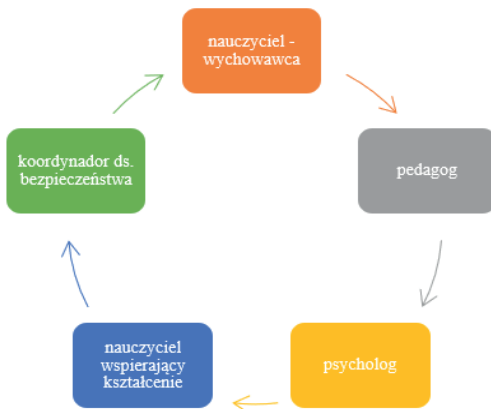
14 M. Szumiec, *Samopoczucie i bezpieczeństwo uczniów w szkole – efekt wdrażania programów naprawczych*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili” 2013, nr 3, s. 79–80.

15 *Ibidem*, s. 82.

16 Z. Ostrach, *Rola i zadania dyrektora...*, s. 158.

17 B. Kutrowska, *Spojrzenie na rolę nauczyciela z perspektywy różnych oczekiwań społecznych*, w: *Nauczyciel. Misja czy zawód? Społeczne i profesjonalne aspekty roli*, red. P. Rudnicki, B. Kutrowska, M. Nowak-Dziemianowicz, Wrocław 2008, s. 49.

Rysunek 3. Uczestnicy procesu wychowania i zapewnienia bezpieczeństwa

Opracowanie własne

Według art. 6. Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela pedagog-nauczyciel zobligowany jest do odpowiedzialnego wykonywania powierzonych mu zadań oraz zasadniczych funkcji szkoły: wychowawczej, opiekuńczej i dydaktycznej, a także zapewnienia uczniom bezpieczeństwa w trakcie zajęć i ich pobytu w szkole. Nauczyciel zobowiązany jest także do wspomagania rozwoju wychowanków, dbania o własne doskonalenie oraz nieustanny rozwój zawodowy. Istotną kwestią jest także kształtowanie u uczniów postaw patriotycznych, szacunku do Ojczyzny i Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz wychowanie w duchu przyjaźni do drugiej jednostki. Do obowiązku wychowawcy należy też kształtowanie u dzieci postaw moralnych i obywatelskich, promowanie idei demokracji, pokoju i koleżeństwa wobec jednostek innej narodowości lub światopoglądu¹⁸. Zawód nauczyciela jest wyjątkowy w zakresie roli i miejsca, jakie zajmuje w życiu społecznym, a także oczekiwań, jakie są przed nim stawiane, bowiem edukowanie i wychowanie młodzieży musi być rozważane w sposób niekonwencjonalny. W pracy nauczyciela liczą się przede wszystkim zdobyte kwalifikacje, umiejętności, wiedza ogólna, specjalistyczna oraz znajomość przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. Współczesne czasy wymagają od wychowawcy regularnego zdobywania wiedzy oraz umiejętności¹⁹. Wychowawca, jako kierownik procesu dydaktycznego, w relacji z uczniami powinien tak przygotować i prowadzić zajęcia, aby zapewnić im ochronę przed niepożądanymi zdarzeniami w trakcie zajęć.

18 Art. 6, ust. 5, Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2021 r. poz. 641).

19 K. Żegnałek, E. Gutkowska-Wyrzykowska, *Nauczyciel – misja czy zawód?*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika” 2016, nr 13, s. 174–175.

Zapewnienie bezpieczeństwa oraz dbanie o życie i dobro uczniów w szkole to jedno z najważniejszych zadań współczesnej edukacji. Do prawidłowego rozwoju dziecka potrzebne jest wywiązywanie się z powierzonych zobowiązań dotyczących m.in. zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków w instytucji szkolnej. Nauczyciel musi dbać o bezpieczny i higieniczny stan miejsc, w których przebywają uczniowie, oraz o prawidłowy stan urządzeń technicznych. Jedną z najważniejszych kwestii jest także dopilnowanie oraz przestrzeganie, by dzieci stosowały się do obowiązujących norm i zasad bezpieczeństwa²⁰. Do obowiązków nauczyciela w zakresie utrzymania bezpieczeństwa dzieci w szkole należy znajomość przepisów i zasad BHP, opanowanie i stosowanie obowiązujących w pracy instrukcji oraz regulaminów dotyczących sposobu organizacji pracy oraz udział w szkoleniach oraz instruktażach. Nauczyciel to osoba, która ustala tok zajęć, pilnuje całego przebiegu, a także dba o przestrzeganie zasad bezpieczeństwa. W trakcie lekcji i pobytu dzieci w szkole nie może zostawić ich bez opieki osoby dorosłej, a w nagłych sytuacjach musi poprosić o zastępstwo. W przypadku, gdy uczeń źle się poczuje lub wystąpią u niego problemy zdrowotne, należy zadbać o jego bezpieczeństwo. Jeśli jego stan na to pozwala, powinien w towarzystwie drugiej osoby udać się do szkolnej pielęgniarki. Jeśli wystąpi nagła sytuacja związana z zagrożeniem życia, nauczyciel zobowiązany jest udzielić pierwszej pomocy dziecku oraz powiadomić o zaistniałej sytuacji dyrektora placówki i rodziców. Nauczyciel powinien przestrzegać określonego czasu trwania zajęć oraz przerw, aby umożliwić uczniom korzystanie z przysługującej przerwy międzylekcyjnej²¹. W celu odpowiedniego reagowania na sytuacje zagrażające bezpieczeństwu, nauczyciel powinien doskonale znać numery alarmowe do pogotowia, policji, straży pożarnej oraz stosować się do przepisów znajdujących się w instrukcji bezpieczeństwa pożarowego, obowiązującej w danej placówce oświatowej, a także orientować się, jak efektywnie posługiwać się sprzętem gaśniczym. Dlatego w razie pojawienia się sytuacji kryzysowych pedagog ma obowiązek zastosować odpowiednie procedury dostosowane do określonych zagrożeń. Szczególnie w trakcie wystąpienia potrzeby ewakuacji nauczyciel musi mieć opanowany dokładny plan ucieczki z budynku szkolnego oraz postępować zgodnie z określonymi zasadami, które pozwolą mu sprawnie opuścić szkołę z grupą uczniów w bezpieczne miejsce. Przedstawione obowiązki nauczyciela są niezbędne do prawidłowego wykonywania zawodu i zapewnienia bezpieczeństwa uczniom zarówno podczas nauki, jak i pobytu w szkole²².

Charakter oraz usposobienie **pedagoga**, a także spójność jego koncepcji i punktu widzenia mają duży wpływ na funkcjonowanie placówki, w której pracuje, i na wsparcie udzielane gronu pedagogicznemu. Skuteczność jego

---

20 M. Przybylski, *Odpowiedzialność karna dyrektora i nauczyciela w zakresie naruszenia przepisów BHP w szkole*, Poznań 2012, s. 32.

21 *Ibidem*, s. 33.

22 M. Przybylski, *Odpowiedzialność karna dyrektora...*, s. 38.

pracy w dużym stopniu zależy od jego relacji z uczniami, dlatego ważne jest budowanie przyjaznych stosunków, nadzorowanie kompleksowego rozwoju wychowanków, a przede wszystkim kreowanie poczucia bezpieczeństwa. Jego obowiązkiem jest zapewnienie wychowankom komfortu psychicznego, równocześnie będąc zaufanym i niezawodnym praktykiem, świadczącym pomoc i akceptację w różnych sytuacjach, w jakich mogą się znaleźć. Wszelkie nowe i nieznane okoliczności wzbudzają w dziecku poczucie strachu, niepokoju, dlatego tak potrzebne jest okazanie mu wsparcia oraz zapewnienie spokojnych i bezpiecznych warunków kształcenia. Pedagog konstruuje pewne zasady i warunki przyjęcia konkretnych wartości i norm funkcjonowania. Czasami zdarza się, że pojawiają się sprzeczne okoliczności, gdy wychowankowie preferują inne wzorce wartości i standardów niż te promowane przez nauczyciela²³.

Kolejnym istotnym elementem rady pedagogicznej jest **psycholog szkolny**, który musi posiadać bogaty zakres umiejętności i podejmowanych działań, tak by w razie potrzeby podejść do sprawy w sposób diagnostyczny, terapeutyczny, wychowawczy, interwencyjny oraz mediacyjny. Podejmowane przez psychologa szkolnego zadania mają charakter złożony, bowiem dotyczą wychowanka, całej grupy klasowej, nauczycieli i rodziców. Zazwyczaj odnoszą się do diagnozy pojawiających się trudności wychowawczych i edukacyjnych, które rozpoznają i przekazują nauczyciele. Najistotniejszą kwestią w pracy psychologa szkolnego jest zdobycie zaufania podopiecznego, tak by ten mógł swobodnie otworzyć się przed specjalistą, zwierzyć z występujących trudności, czując się jednocześnie bezpiecznie i wspieranym²⁴. Psycholog szkolny odpowiada za przeprowadzanie zajęć psychoedukacyjnych i profilaktycznych wśród uczniów. Zajęcia psychoedukacyjne są częścią realizacji szkolnego programu wychowawczego lub rezultatem zaistniałej potrzeby zgłoszonej nauczyciela bądź wychowawcę. Ćwiczenia profilaktyczne stanowią kluczowe działanie, mające na celu przeciwdziałanie niepożądanym czynnikom ryzyka i ochrony przed trudnościami oraz patologią²⁵.

Obecnie wielu uczniów ma trudności z nauką, nawiązywaniem nowych relacji, wymagają oni poradnictwa i wsparcia. W tej sytuacji potrzebny jest **nauczyciel wspomagający kształcenie**, który zna środowisko wychowanka, zależy mu na jego dobrobycie, jest wyrozumiały i sprawiedliwy, ale stawia również wysokie oraz uczciwe wymagania. Wsparcie ucznia ma duży wpływ na jego życie, bowiem może pomóc mu wyjść z trudnych sytuacji, niedostosowania społecznego. Istotną kwestią w tej sprawie jest tworzenie podmiotowych relacji nauczyciela z uczniem, próba poznania wychowanków, ciekawość

---

23 A. Regulska, *Zagrożone poczucie bezpieczeństwa...*, s. 87.

24 T. Frąckowiak, *Rola i zadania psychologa szkolnego*, „Relacje. Studia z Nauk Społecznych” 2016, nr 1, s. 41.

25 *Ibidem*, s. 45.

dotycząca ich środowiska, problemów, nakłanianie do zgłaszania trudności, z którymi się borykają²⁶.

Momentem przełomowym w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa na terenie szkoły było zatrudnienie **koordynatorów ds. bezpieczeństwa**, którzy ingerują w funkcjonowanie wszystkich uczestników procesów zachodzących w szkole (pedagogów, uczniów, rodziców) i współpracujących z otoczeniem bliższym organizacji. Koordynator podejmuje działania w celu zniwelowania pojawiających się trudności wychowawczych, jego zadaniem jest także zwiększenie poczucia bezpieczeństwa na terenie szkoły. Pełni funkcję integratora działań na płaszczyźnie ochrony wszystkich podmiotów szkolnych, współpracuje z kuratorium oświaty, policją, prokuraturą i innymi instytucjami, które w pewnym stopniu są odpowiedzialne za zwalczanie występujących problemów. Do jego zadań należy stosowne selekcjonowanie współpracowników, zbiorowe kierownictwo wydarzeniami o charakterze kryzysowym, ocena zagrożeń i skuteczności podejmowanych działań²⁷.

Zapewnienie wychowankom bezpieczeństwa na terenie placówki oświatowej jest złożonym procesem, który obejmuje zarówno aspekty techniczne, jak i psychiczne (dbanie o uczniów, ich komfort psychiczny). Najważniejszą w kwestii w tej sprawie jest indywidualne podejście do każdego ucznia, w sposób sprawiedliwy, kreowanie sympatycznych relacji. Pozytywne relacje między rówieśnikami, dobre kontakty z nauczycielami sprawiają, że tworzy się przestrzeń związana m.in. z poczuciem akceptacji, współuczestnictwa, zadowolenia, ale również niezależności i autonomii.

4. Nadzór pedagogiczny jako system kontrolny oświaty

System zarządzania oświatą w Polsce posiada miano jednego z najbardziej zdecentralizowanych na świecie. Dowodzi o tym całkowita odpowiedzialność samorządów za kierowanie szkołami, utrzymanie i wyposażenie budynków oświatowych, rozwijanie sieci szkolnej, kapitał oświatowy, uzgodnienie społecznych kodeksów dotyczących pensji nauczycieli, a także organizacji zajęć dodatkowych dla uczniów. Państwo jest zobowiązane do zbudowania spójnego systemu oświatowego, zapewniającego każdemu dziecku możliwość do kształcenia się na odpowiednim poziomie²⁸. Zgodnie z art. 21 ustawy o systemie oświaty minister edukacji koordynuje i monitoruje strategię edukacyjną państwa, w związku z czym prowadzi współpracę z wojewodami, a także

---

26 E. Nerwińska, *Psychospołeczne uwarunkowania bezpieczeństwa w szkole*, <https://ore.edu.pl>, s. 7 (dostęp: 7.05.2024).

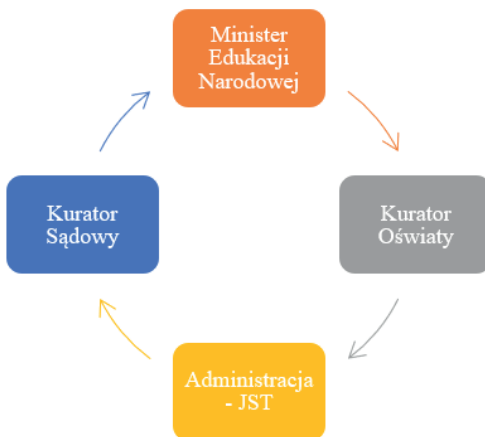
27 D. Piotrowicz, *Odpowiedzialność za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów w kontekście sytuacji kryzysowych*, s. 5, <https://ore.edu.pl> (dostęp: 7.05.2024).

28 J. Osiecka-Chojnacka, *Rola centralnych władz oświatowych w reformowanym systemie oświatowym*, „Studia BAS” 2010, nr 2, s. 10.

innymi jednostkami organizacyjnymi zajmującymi się systemem oświaty²⁹. Minister, będąc inicjatorem zadań ustawowych i podmiotem wydającym wiele rozporządzeń, ma fundamentalny wpływ na kształt prawa oświatowego. Oddziałuje to także na jakość systemu oświatowego poprzez przepisy dotyczące treści edukacji, opieki pedagogicznej oraz egzaminów zewnętrznych.

Działania polityki oświatowej państwa odbywają się przede wszystkim za pośrednictwem samorządów. Stosunki pomiędzy rządem a samorządem tworzą poniekąd system współrzędzenia państwem. Nadzór pedagogiczny można podzielić na wewnętrzny i zewnętrzny. Głównym organem sprawującym kontrolę pedagogiczną o charakterze wewnętrznym jest dyrektor szkoły lub placówki oświatowe³⁰. Zewnętrzny nadzór pełnią kuratorzy oświaty oraz minister edukacji.

Rysunek 4. Uczestnicy procesu kontroli bezpieczeństwa

Opracowanie własne.

Najważniejszą jednostką pełniącą nadzór pedagogiczny o charakterze zewnętrznym jest **minister edukacji narodowej**, który sprawuje kontrolę nad szkołami, zespołami szkół, szkolnymi punktami konsultacyjnymi przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej dla dzieci obywateli polskich chwilowo przebywających za granicą oraz placówkami szkolenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym. Zadaniem ministra jest koordynowanie

²⁹ Art. 21, Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2022 r. poz. 2230).

³⁰ Z. Sury, *Ewaluacja w szkole – w kierunku kontroli czy wspomagania?*, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” 2016, nr 2(40), t. 11, s. 47.

działań w polityce oświatowej państwa oraz współpraca z wojewodami oraz innymi jednostkami organizacyjnymi systemu oświaty. Minister zajmuje się określeniem zasadniczych kierunków działania polityki oświatowej państwa, głównie zagadnieniem w obrębie zadań nadzoru pedagogicznego. Kontroluje także skuteczność i operatywność kuratorów oświaty, a także przestrzeganie przepisów obligatoryjnych w tej sferze. Minister może również wymagać od kuratorów oświaty informacji, dokumentów lub sprawozdań okresowych dotyczących danej sprawy. Zadaniem ministra jest także organizowanie szkoleń, narad lub konferencji dla kuratorów oświaty oraz publikowanie w swoim dzienniku urzędowym proponowanych norm dotyczących wyposażenia szkół, co jest istotne w nauczaniu przedmiotów ogólnokształcących³¹.

Minister edukacji kształtuje strukturę oświaty poprzez sprawowane działania. **Kurator oświaty**, powoływany przez wojewodę, jest przedstawicielem rządu, przez co zarówno realizuje politykę oświatową państwa, jak i współpracuje z organami jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu oraz realizowaniu lokalnej polityki oświatowej, stosownie z polityką oświatową państwa. Kurator oświaty wdraża reformy polityki oświatowej szczebla centralnego, sprawuje kontrolę pedagogiczną nad publicznymi i niepublicznymi szkołami i placówkami, a także nad instytucjami doskonalenia nauczycieli, które znajdują się na terenie danego województwa³². Kurator oświaty realizuje również lokalną politykę oświatową: organizuje olimpiady, konkursy, przeglądy, a także inne różnorodne formy rywalizacji i przeglądy osiągnięć uczniów szkół na obszarze danego województwa. Współpracuje także z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi, analizuje potrzeby pedagogów w zakresie doskonalenia oraz rozpoczyna i przewodniczy działaniom związanym z kształceniem nauczycieli, współpracując z organami prowadzącymi szkoły i placówki. Ponadto podejmuje przedsięwzięcia wspomagające materialnie i organizacyjnie³³. Podstawą prawną dla kontroli pedagogicznej są przepisy zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Artykuł 70 zapewnia każdemu prawo do bezpłatnej nauki w szkołach publicznych.

Działania z zakresu nadzoru pedagogicznego wykonują nauczyciele zatrudnieni na stanowiskach, które wymagają odpowiednich kwalifikacji i umiejętności pedagogicznych, w kuratoriach oświaty oraz urządach tych organów, a także podporządkowanych im jednostkach organizacyjnych. Osoby te po czynnościach kontrolnych mogą przekazywać dyrektorom szkół i placówek

---

31 D. Dziewulak, *Nadzór pedagogiczny w systemach edukacyjnych w Polsce i w wybranych państwach Unii Europejskiej*, „Analizy BAS” 2013, nr 7, s. 4.

32 K. Jastrzębska, A. Klama, A. Kostrubała-Brak, A. Kuczyńska, *Reformy w polityce oświatowej na przykładzie nadzoru pedagogicznego*, „Zarządzanie Publiczne” 2011, nr 1, t. 13, s. 26.

33 D. Dziewulak, *Nadzór pedagogiczny w systemach...*, s. 4.

wskazówki lub zgłaszać uwagi i konkluzje wynikające z przeprowadzonych działań³⁴.

Nadzór w szkole może przybierać różnorodne formy.

Rysunek 5. Formy kontroli nadzorczej

Opracowanie własne

Ewaluacja mianowana jest praktyczną weryfikacją (badaniem oceniającym) placówki oświatowej. Organ odpowiedzialny za kontrolę pedagogiczną w szkole ma zaopiniować, czy szkoła ta przestrzega przepisy dotyczące działalności edukacyjnej, wychowawczej, opiekuńczej, a także innych aktywności statutowych³⁵. Ewaluacja obejmuje gromadzenie i analizowanie informacji o działalności edukacyjnej szkoły oraz formułowanie wniosków dotyczących stopnia realizacji wymagań określonych w przepisach wydawanych przez ministra edukacji³⁶.

Kontrola ma na celu ocenić pracę szkoły. Organ pełniący nadzór pedagogiczny kontroluje także zastosowanie przez szkoły przepisów prawa dotyczących działalności kształcącej, wychowawczej, opiekuńczej oraz statutowej. Kontrola wynikająca z ustalonego planu nadzoru kuratora oświaty musi być dostosowana do kierunków realizacji polityki oświatowej państwa, wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania³⁷.

Do zadań organu pełniącego nadzór pedagogiczny należy również wspomaganie pracy szkół poprzez przysposobienie i publikowanie analiz wyników dokonanej kontroli, do których zaliczają się także wnioski z ewaluacji zewnętrznych i kontroli przestrzegania przepisów prawa, oraz organizowanie konferencji i narad dla dyrektorów szkół. Obowiązkiem organów sprawujących

34 K. Jastrzębska, A. Kłama, A. Kostrubała-Brak, A. Kuczyńska, *Reformy w polityce oświatowej...*, s. 28.

35 Z. Sury, *Ewaluacja w szkole...*, s. 47.

36 D. Dziewulak, *Nadzór pedagogiczny w systemach...*, s. 2.

37 *Ibidem*.

nadzór pedagogiczny w zakresie wspomagania pracy szkół i placówek jest również popularyzacja wykorzystania ewaluacji w procesie ulepszania pracy szkół i placówek³⁸.

Kolejną ważną jednostką pełniącą nadzór pedagogiczny jest **kurator sądowy**, powoływany przez prezesa sądu okręgowego, który wykonuje na rzecz sądów karnych i rodzinnych liczne i zróżnicowane zadania zarówno wspierające wydawanie orzeczeń, jak i zmierzające do ich skutecznego wykonania³⁹. Do zadań kuratora rodzinnego należy m.in. przeprowadzanie wywiadów środowiskowych różnych obszarów sprawowania opieki; sprawowanie nadzorów w sprawach opiekuńczych, nad nieletnimi czy osobami do leczenia odwykowego; udział w ustanowionych przez sąd kontaktach osób uprawnionych z małoletnimi dziećmi; przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej oraz umieszczenie w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej. Ważnym zadaniem jest stałe, systematyczne udzielanie wszelkiej pomocy niezbędnej podopiecznemu. Kurator powiadamiając dyrekcję placówki o fakcie zasądzania kuratorskiego, może wizytować szkołę, ponieważ zbiera informacje o zachowaniu podopiecznego, realizacji jego obowiązku szkolnego, czyli frekwencji oraz postępach w nauce. Kurator może również zaproponować dodatkowy sposób wsparcia ucznia, np. zajęcia kompensacyjne czy zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne. W tym celu istnieje konieczność ścisłej współpracy kuratora z pedagogiem szkolnym czy wychowawcą klasy.

Kolejną kwestią, o której należy wspomnieć, jest **administracja publiczna**. Ma realizować zadania publiczne zawarte w konstytucji oraz ustawach. Owe zadania przypisane są państwu i muszą zgadzać się z konstytucyjnie zabezpieczonymi prawami wolnościowymi obywateli. W zakresie systemu oświaty, na gruncie założeń działania podmiotów administracji publicznej, ważną rolę pełni zasada nadzoru i kontroli, ponieważ wpływa na część składową funkcjonowania administracji publicznej oraz gwarantuje skuteczność jej działania w konkretnym obszarze. Wśród kryteriów kontroli wyróżnia się m.in. legalność, celowość, gospodarność, wartość, terminowość, pozwalając na współodpowiedzialność za działania jednostek nadzorowanych. Nadzór jest fragmentem składowym decentralizacji w systemie organów administracji publicznej. Zdecydowanie decentralizacja władzy publicznej państwa oraz realizacja zadań publicznych z zastosowaniem założenia pomocniczości (subsidiarności) miała wpływ na tzw. usamorządowienie oświaty. Przeważa tutaj znacznie oddziaływanie samodzielnych jednostek samorządu terytorialnego w przewodzeniu szkołami publicznymi i placówkami oświatowymi oraz wyznaczanie lokalnej polityki oświatowej⁴⁰. Otoczenie dalsze administracji

38 *Ibidem*, s. 3.

39 Art. 4, pkt 1, Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1095).

40 R. Raszevska-Skałecka, *Szkoła publiczna jako zdecentralizowany podmiot administracji publicznej. Studium administracyjnoprawne*, Wrocław 2019, s. 166.

samorządowej nieustannie i znacząco wpływa na podejście do podejmowania przez nią samą zróżnicowanych i nowoczesnych form działania w obszarze edukacji i wychowania. Turbulentność otoczenia wpływa na konieczność modernizacji aktualnych podejść do procesu zarządzania i wdrażania nowoczesnych form⁴¹.

5. Synergia rozwoju i bezpieczeństwa na gruncie polskiego systemu oświaty

Za kompetentny rozwój młodej osoby, życie i działanie społeczne odpowiedzialne są przede wszystkim organy zarządzające w polskim systemie oświaty. Jednak istotnym zadaniem szkoły jest podejmowanie wspólnego działania z rodziną, tak by realizując misję w pełni, był wykorzystany efekt synergii, obejmujący holistyczne podejście do bezpieczeństwa w procesie wychowania młodego człowieka. Jest to konieczne, żeby zobrazować opiekunom prawnym, jakie prawa im przysługują, jak należy z nich korzystać. Kwestie te regulowane są przez wiele aktów prawnych, m.in. przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, Powszechną Deklarację Praw Człowieka, ustawy oraz inne rozporządzenia oświatowe. Wymienione akty prawne określają współpracę rady pedagogicznej i rodziców uczniów niewykazujących problemów wychowawczych lub dydaktycznych, ale również tych, którzy dopuszczają się przewinień. Wspierając rozwój uczniów, buduje się zespołowy imperatyw opiekuńczo-wychowawczy domu i placówki oświatowej, który dba także przede wszystkim o zapewnienie bezpieczeństwa. Obliguje to do spełnienia zasady kolegialnej otwartości i współrzędności. Duże znaczenie w relacji pomiędzy rodzicami a nauczycielami odgrywa sprzyjająca atmosfera podczas kontaktu lub spotkań oraz wzajemny szacunek i kultura⁴².

Wspólne działania szkoły i rodziny opierają się na pewnych normach. Istnieją więc zasady, które pomagają w zapewnieniu bezpieczeństwa. Zasada partnerstwa związana jest z tym, że obie strony są równorzędnymi partnerami. Zasada wielostronnego przepływu informacji polega na sprawnym komunikowaniu się za pomocą różnych narzędzi. Kolejna jest zasada integracji społecznej, która przejawia się połączeniem wszelkich działań opiekuńczo-wychowawczych w jedną całość, realizując przy tym wdrażanie celów wychowawczych. Zasada pozytywnej motywacji dotyczy bycia świadomym pożyteczności współpracy oraz szczerego i samowolnego w nią zaangażowania. Następną zasadą jest jedność oddziaływań, która odpowiada za bezkonfliktowe realizowanie celów wychowania. Inną jest zasada dialogu społecznego,

---

41 *Ibidem*, s. 28.

42 A. Sędek, *Kto ma wychowywać, szkoła i/lub rodzina? Głos w dyskusji*, „Studia z Teorii Wychowania” 2019, nr 3, t. 28, s. 68.

która przejawia się wzajemnym zaufaniem, opanowaniem oraz szacunkiem do wyznawanych poglądów⁴³.

Współpraca nauczycieli z opiekunami prawnymi obejmuje spotkania robocze, podczas których rodzice mogą określić oczekiwania wobec pedagogów i placówki oświatowej. Ponadto spotkania robocze obejmują: wspólne radzenie sobie z pojawiającymi się problemami wychowawczymi, zapoznanie rodziców z osiągnięciami szkolnymi dzieci, z treścią podstawy programowej. Organizowane są także spotkania w ramach współpracy w radzie szkoły lub klasy, podczas których formułowane są zadania dla szkoły i klasy, rozwiązywane są trudne i konfliktowe sprawy, udzielana jest pomoc podczas różnych uroczystości szkolnych oraz wsparcie podczas wycieczek szkolnych. Kolejne to spotkania okolicznościowe, które pozwalają rodzicom na udział we wszelkich imprezach organizowanych przez szkołę, w tym także na integrację oraz nawiązywanie więzi podczas ognisk, wyjazdów, które są również swobodną formą spędzania wspólnie czasu i zweryfikowania efektów wspólnej pracy. Następną propozycją spotkań rodziców i wychowawców są kontakty indywidualne, podczas których odbywa się prywatna rozmowa dotycząca osiągnięć i trudności dziecka, współpracy ucznia z opiekunem w domu. Takie spotkania umożliwiają indywidualne podejście do każdego wychowanka, rozwiązania pojawiających się trudności wychowawczych lub edukacyjnych⁴⁴.

Współcześnie dużą rolę w bezpiecznym funkcjonowaniu szkoły odgrywają dzienniki elektroniczne, które traktowane są jako element zwiększający atrakcyjność szkoły i współpracę z rodzicami. Posługiwanie się e-dziennikiem sprzyja bieżącej komunikacji rodziców z nauczycielami. Dzięki otrzymywanym wiadomościom oraz powiadomieniom możliwe jest skuteczne i sprawne przeciwdziałanie problemom wychowawczym, zachowane są również wymogi prawne dotyczące ochrony danych osobowych⁴⁵.

Opiekunowie prawni zaspokajają najistotniejsze potrzeby życiowe dziecka oraz wspierają wszelkie doświadczenia, które występują w kolejnych stadiach rozwoju nastolatka. Szkoła wspiera usamodzielnianie się dziecka i jest główną instytucją, w której następuje znaczna zmiana osobowości młodej osoby, za sprawą etapu wychowania i kształcenia. Kreują się w niej także postawy moralne i społeczne dotyczące postawy, zwyczajów oraz wartości. W podejściu pedagogicznym niezmiernie ważne znaczenie ma współpraca szkoły z rodziną w obszarze edukacji, opieki i wychowania. Takie działania mają na celu przede wszystkim zadbanie o bezpieczeństwo oraz różnokierunkowy rozwój dzieci⁴⁶. Wypełnienie przedstawionych zobowiązań możliwe jest dzięki synergii, która przejawia się poprzez zaangażowanie obu stron, kształtowanie i umacnianie

43 G. Maciak, *Współpraca środowisk wychowawczych – szkoła i rodzina*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2017, nr 4, s. 28–29.

44 *Ibidem*, s. 29.

45 *Ibidem*, s. 33.

46 *Ibidem*, s. 28.

relacji pomiędzy jednostkami, co umożliwi doskonalsze poznanie się oraz obopólne zrozumienie i efektywne działanie na rzecz dobra podopiecznych.

6. Zakończenie

Zaprezentowane zagadnienia nie wyczerpują zakresu bezpieczeństwa, jak również sposobu jego zagwarantowania. W hierarchii opracowanej przez amerykańskiego psychologa A. Masłowa zagadnienie bezpieczeństwa występuje już na drugiej pozycji, zaraz za potrzebami fizjologicznymi, stanowiąc fundament wszystkich potrzeb. Jest to niezwykle istotna potrzeba, którą należy wypełniać od narodzin, ponieważ stanowi warunek prawidłowego rozwoju człowieka. Bezpieczeństwo i poczucie spokoju tworzą niezbędny element do życia w równowadze i harmonii. W placówce oświatowej ochrona uczniów oraz pracowników stanowi kluczowe zadanie w jej prawidłowym funkcjonowaniu. W tworzeniu bezpiecznej i przyjaznej szkoły powinna uczestniczyć zarówno administracja szkolna – dyrektor wraz z radą pedagogiczną, jak i uczniowie oraz rodzice. Bardzo istotną kwestię w zakresie bezpieczeństwa pełni także otoczenie szkolne, społeczność lokalna, a także administracja samorządowa, w postaci jednostek samorządu terytorialnego oraz wszelkich instytucji i organizacji pozarządowych wspierających szkołę. Organy zarządzające placówką oświatową pełnią szereg ważnych zadań i funkcji, przyczyniając się do zapewnienia bezpieczeństwa. Administracja szkolna sprawuje opiekę nad odpowiednim funkcjonowaniem szkoły oraz bezpieczeństwem dzieci i pracowników. Administracja samorządowa zajmuje się nadzorem i kontrolą szkoły pod względem stosowania się do przepisów prawa w kwestii działalności edukacyjnej, wychowawczej, opiekuńczej oraz statutowej. Organy samorządowe wspomagają także administrację szkolną w rozwiązywaniu zaistniałych problemów, a także służą pomocą w zakresie modernizowania pracy szkół. Najważniejszą jednostką pełniącą nadzór pedagogiczny o charakterze zewnętrznym jest minister edukacji narodowej, który odpowiada za koordynowanie i działanie w polityce oświatowej państwa, współpracując w tej sferze z wojewodami oraz innymi jednostkami organizacyjnymi systemu oświaty.

Na zakończenie można stwierdzić, że szkoła w procesie edukacyjnym i wychowawczym odgrywa bardzo istotną rolę. Placówka oświatowa pełni funkcję miejsca, gdzie uczniowie przychodzą, by zdobyć określoną wiedzę z konkretnych przedmiotów. Szkoła jako instytucja stwarza także wychowankom warunki do kształcenia oraz rozwoju określonych kompetencji i umiejętności. Działalność placówki oświatowej pozwala również na kształtowanie postaw społecznych, przygotowanie uczniów do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady sprawiedliwości, tolerancji oraz wolności. Zasadniczym elementem w procesie wychowania jest kształtowanie umiejętności spędzania czasu z innymi osobami, środowiskiem rówieśniczym oraz bliższym i dalszym otoczeniem. Całokształt działań odnajduje swój ostateczny

cel i zadanie w działaniach wychowawczo-edukacyjno-społecznych uczestników wspomnianych w artykule procesów oraz zapewnia bezpieczeństwo zarówno na terenie szkoły, jak również poza jej obszarem.

Bibliografia

Literatura

- Augustyniak J., *Oczekiwania młodzieży wobec współczesnej szkoły*, „Szkoła – Zawód – Praca” 2017, nr 14.
- Chwarścianek S., *Rola dyrektora w procesie zarządzania szkołą*, w: *Współczesne uwarunkowania zarządzania organizacjami w kontekście badań młodych naukowców*, red. M. Lisiński, J. Dzieńdzior, Dąbrowa Górnicza 2021.
- Dziewulak D., *Nadzór pedagogiczny w systemach edukacyjnych w Polsce i w wybranych państwach Unii Europejskiej*, „Analizy BAS” 2013, nr 7.
- Frąckowiak T., *Rola i zadania psychologa szkolnego*, „Relacje. Studia z Nauk Społecznych” 2016, nr 1.
- Jastrzębska K., Klama A., Kostrubała-Brak A., Kuczyńska A., *Reformy w polityce oświatowej na przykładzie nadzoru pedagogicznego*, „Zarządzanie Publiczne” 2011, nr 1, t. 13.
- Karpińska A., *Współczesna szkoła skoncentrowana na uczniach miejscem edukacyjnej szansy*, w: *Ku dobrej szkole skoncentrowanej na uczniach*, red. J. Kuźma, J. Pułka, t. 2, Kraków 2014.
- Kochańska M., *Bezpieczna szkoła – prawda czy mit?*, Poznań 2016.
- Kutrowska B., *Spojrzenie na rolę nauczyciela z perspektywy różnych oczekiwań społecznych*, w: *Nauczyciel. Misja czy zawód? Społeczne i profesjonalne aspekty roli*, red. P. Rudnicki, B. Kutrowska, M. Nowak-Dziemianowicz, Wrocław 2008.
- Leżucha M., *Dyrektor szkoły jako menedżer oświaty*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Paedagogica” 2019, nr 12.
- Maciak G., *Współpraca środowisk wychowawczych – szkoła i rodzina*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2017, nr 4.
- Nerwińska E., *Psychospołeczne uwarunkowania bezpieczeństwa w szkole*, <https://ore.edu.pl> (dostęp: 7.05.2024).
- Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 2007.
- Osiecka-Chojnacka J., *Rola centralnych władz oświatowych w reformowanym systemie oświatowym*, „Studia BAS” 2010, nr 2.
- Ostrach Z., *Rola i zadania dyrektora współczesnej szkoły*, w: *Ekonomiczno-społeczne determinanty rozwoju lokalnego w warunkach funkcjonowania Polski w strukturach zintegrowanej Europy i przechodzenia do społeczeństwa informacyjnego*, red. J. Olszewski, Poznań 2008.
- Piotrowicz D., *Odpowiedzialność za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów w kontekście sytuacji kryzysowych*, <https://ore.edu.pl> (dostęp: 7.05.2024).
- Przybylski M., *Odpowiedzialność karna dyrektora i nauczyciela w zakresie naruszenia przepisów BHP w szkole*, Poznań 2012.

- Raszewska-Skałeczka R., *Szkoła publiczna jako zdecentralizowany podmiot administracji publicznej. Studium administracyjnoprawne*, Wrocław 2019.
- Regulska A., *Zagrożone poczucie bezpieczeństwa u uczniów a zjawisko fobii szkolnej*, w: *Socjotechniczne aspekty bezpieczeństwa w szkole*, red. L. Buller, Warszawa 2014.
- Sędek A., *Kto ma wychowywać, szkoła i/lub rodzina? Głos w dyskusji*, „Studia z Teorii Wychowania” 2019, t. 28, nr 3.
- Sujkowski Z., *Specyfika zarządzania nieruchomością szkolną*, „Acta Scientiarum Polonorum. Administratio Locorum” 2009, t. 8, nr 3.
- Sury Z., *Ewaluacja w szkole – w kierunku kontroli czy wspomagania?*, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” 2016, nr 2(40), t. 11.
- Szumiec M., *Samopoczucie i bezpieczeństwo uczniów w szkole – efekt wdrażania programów naprawczych*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili” 2013, nr 3.
- Żegnałek K., Gutkowska-Wyrzykowska E., *Nauczyciel – misja czy zawód?*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika” 2016, nr 13.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59).
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2021 r. poz. 1762, z 2022 r. poz. 935, 1116, 1700 i 1730 oraz z 2023 r. poz. 641).
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1095).
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2022 r. poz. 2230).

Bezpieczna szkoła – rola i zadania organów zarządzających

Streszczenie

Artykuł przedstawia zagadnienie poszczególnych ról i zadań, jakie stoją przed organami zarządzającymi w systemie edukacji. Organy te odpowiedzialne są za zapewnienie bezpiecznych warunków uczestnikom procesu edukacyjno-wychowawczego. Wskazano również na podstawowe znaczenie synergii pomiędzy interesariuszami wpływającymi na rozwój i kształt bezpiecznej szkoły.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, szkoła, zarządzanie

Safe School – Roles and Tasks of Management Bodies

Abstract

The article discusses the roles and tasks of management bodies within the education system to ensure optimal conditions for the safety of participants in the educational and upbringing process. It also emphasizes the fundamental importance of synergy between stakeholders who influence the development and structure of a safe school.

Keywords: safety, school, management

